

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum Deus præcipere quod fieri non vult.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

de qua vel circa quam fit voluntas diuina, quia sicut deus vult voluntate consequente saluare perseverantes in bono, sic vult per iustitiam punire peccantes, & in peccato perseverantes, sed peccantes, vel in peccato perseverantes faciunt contra voluntatem antecedentem: dum autem puniuntur, fit de eis voluntas consequens, ergo quod fit contra voluntatem antecedentem obsequitur voluntati consequenti, sicut materia de qua vel circa quam fit voluntas consequens.

5 Quantum ad secundum modum, quo scilicet aliquid dicitur obsequi alteri, ut agens secundarium principali, sic agens contra voluntatem antecedentem quoad genus operis, non potest obsequi voluntati consequenti. Cuius ratio est, quia nihil est contra voluntatem antecedentem quoad genus operis, nisi opus malum ex genere, sed tale non potest esse volitum voluntate consequente, ergo agens contra voluntatem antecedentem quoad genus operis non obsequitur voluntati consequenti. Agenstamen contra voluntatem antecedentem non quoad genus operis, sed quoad aliquam circumstantiam operantis, bene obsequitur voluntati consequenti, potest enim deus aliquid velle fieri bona voluntate, quod homo vult facere mala voluntate, quemadmodum deus voluit bona voluntate, quod iudici captiuarentur, captiuantes tamen eos, hoc fecerunt mala voluntate, & in hoc obsequi sunt diuinae voluntati, quoad genus operis, facientes contra voluntatem antecedentem ratione malae intentionis, & hoc habetur expresse Esaiæ. 10. ubi dicitur sic, Vae Aſſur virga furoris mei, & baculus irae est in manu eorum indignatio mea, &c. Postea sequitur, ipse autem non sic arbitrabitur, & cor eius non ita existimabit, sed ad conterendum erit cor eius, &c. Veruntamen non proprie obsequitur aliquis voluntati alterius per modum agentis, nisi quando ex intentione facit aliquid quod credit voluntati alterius placere, & reuera placet, & hoc faciēs non agit contra voluntatem antecedentem, nec praeter eam, sed secundum eam: & hoc modo fit voluntas diuina a nobis, sed primo modo fit solum de nobis, ut Aug. dicit in Ench. & habetur in littera.

6 ARGUMENTVM in oppositum procedit de eo, qui ex intentione obsequitur voluntati diuinae per modum agentis, talis enim non agit contra voluntatem diuinam, sed conformatur ei, sed aliis duobus modis potest aliquis facere contra voluntatem antecedentem, & obsequi voluntati consequenti, per modum materiae, vel agentis, ut declaratum est.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum deus possit præcipere quod non vult.

Thom. nihil.

Tertio quaeritur, vtrum deus possit præcipere quod non vult. Et videtur quod non, quia præceptum indicat voluntatem præcipientis, sed quicquid indicat se velle quod non vult, fictus est: quod non potest conuenire deo, ergo deus nihil præcipit nisi quod vult.

2 IN CONTRARIVM est, quia præcipit Abraham quod immolaret filium, Gen. 22. sed noluit immolationem eius (ut patebit ibidem) ergo &c.

3 RESPONSI O. Hic est duplex modus dicendi. Primus est, quod potest præcipere, & quandoque præcipit aliquid quod non vult, nec voluntate antecedente, nec voluntate consequente, sicut fuit de immolatione Isaac: non enim fuit volita voluntate consequente, quia illa semper impletur, nec voluntate antecedente. Quod patet tripliciter. Primo quia cum voluntas antecedens & consequens non sint oppositae, non possunt esse de oppositis, sed oppositum immolationis Isaac fuit volitum voluntate consequente, ergo immolatio quæ fuit præcepta, non fuit volita voluntate antecedente.

4 Secundo, quia voluntas antecedens respicit ordinem creaturæ rationalis in finem: voluntas autem consequens respicit executionem ordinis, sed ordo & executio ordinis non possunt esse de oppositis, imò quod deuiat ab ordine, deuiat ab ordinis executione, et per contrariatur executioni, contrariatur ordini: ergo impossibile est quod oppositum illius, quod est volitum voluntate consequente, sit volitum voluntate antecedente, & sic idem quod prius.

5 Tertio quia si voluntas consequens posset esse de opposito eius quod est volitum voluntate antecedente, cum deus voluntate antecedente velit peccata non fieri, posset voluntate consequente velle ea fieri, quod est falsum, cum ergo voluntas consequens fuerit de non immolando Isaac, voluntas antecedens non potuit esse de eius immolatione, quæ tamen fuit præcepta: & ita potest deus præcipere, & iam præcepit illud quod non vult, nec voluntate antecedente, nec consequente.

6 ET respondent ad primum argumentum, dicentes quod non propter hoc oportet ponere fictionem in deo, quia sicut est in his quæ pertinent ad intellectum, sic in his quæ pertinent ad voluntatem, nunc est ita, quod ad hoc quod signa intellectus sint vera, non oportet quod sint vera, quantum ad illa quæ principaliter importantur per signa, sed sufficit quod sint vera, quantum ad illa propter quæ dicuntur, sicut est in omnibus sermonibus parabolicis, ut iudic. 9. dicitur, quod ierunt ligna ut vngerent sibi regem, quod non fuit verum, quantum ad illud quod principaliter significabatur, sed solum quantum ad illud, pro quo figuratiue dicebatur (scilicet pro Abinelech & viris Sichem) & eodem modo est in parabolis euangelicis (ut cum dicitur de decem virginibus & pluribus aliis) similiter in præceptis quæ sunt signa voluntatis, non oportet quod præcipiens velit illud quod principaliter, sed sufficit quod velit illud pro quo præcipitur, & sic fuit in præcepto de immolatione Isaac, quia deus noluit quod præcepit (scilicet immolationem Isaac) sed volebat illud pro quo præcipiebatur scilicet quod obedientia Abraham manifestaretur.

7 ALIVS est modus totaliter contrarius, quantum ad tria quæ ponit prima opinio: ponit enim primo, quod deus aliquid præcipit, quod nullo modo vult, nec voluntate antecedente, nec voluntate consequente. Secundo affumit ad probandum principale propositum, quod deus non potest velle voluntate consequente oppositum eius quod vult voluntate antecedente. Tertio dicit quod in sic præcipiendo non est fictio.

8 Sed contra hæc tria quæ ponit prima opinio, arguitur isti de fecundo modo. Contra primum quidem, quod est principale dupliciter. Primo sic deus dicitur velle voluntate antecedente omne illud ad quod aliquis ordinat, sed quicquid præcipit aliquid alicui, ipso facto ordinat illud cui præcipit, ad illud quod præcipitur, ergo ex ipso quod deus aliquid præcipit, vult illud voluntate antecedente. Secundo sic, constat quod deus vult voluntate antecedente omnes homines saluos fieri, sed impossibile est aliquid saluum fieri, nisi velit implere quod ei a deo præcipitur, ergo deus vult voluntate antecedente, quod ille cui aliquid præcipitur, velit facere id quod ei præcipitur, sed quicquid deus vult nos velle aliquid modo vult, ergo deus vult aliquid modo quicquid præcipit.

9 Contra secundum verò sic, deus vult voluntate antecedente omnes homines saluos fieri, ut dicitur. 1. ad Tim. 2. Sed constat quod voluntate consequente vult multos non saluari, sed potius damnari, ergo deus vult voluntate consequente oppositum eius quod vult voluntate antecedente, cuius contrarium primi dicunt.

10 Contra tertium autem, scilicet quod non sit fictio, quando aliquis præcipit quod non vult arguunt sic, ex eadem maiore cum prima opinionis assertoribus. Sicut est in signis intellectus, sic est in præceptis respectu voluntatis, sed signa intellectus non sunt vera, nisi sic sit in re, sicut dicitur, quia ab eo quod res est vel non est, dicitur oratio vera vel falsa, ergo similiter præcepta sunt ficta, nisi præcipiens aliquo modo velit illud quod præcipitur. Quod autem inducitur de illa parabola libri iudicum, & de consimilibus respondet, quod aliquid dupliciter significatur proprie & metaphoricè: in parabola ergo illa de lignis & rhamno verba accipiuntur, non pro eo quod significat proprie, sed pro eo quod significatur metaphoricè. I. malos electores, & malum electum, & in hoc sermo verificatur, pro eo quod dicitur figuratiue, non proprie, quia quod figuratiue significatur, vel dicitur, non est solum id pro quo dicitur (ut alii accipiunt) sed est illud quod dicitur.

11 Ad primam rationem aliorum respondent isti, quod voluntates quæ sunt de oppositis non sunt oppositae, nisi sunt sim-

simpliciter de illis: si autem vna sit de vno conditionaliter, alia vero sit de opposito simpliciter, non oportet quod sint contrariae: nunc est ita, quod voluntas antecedens non est simplex voluntas, sed conditionata (reipote quod omnes saluentur) intelligendum est si agant ea quae congruunt ordini naturae in fine, voluntas autem consequens est voluntas simpliciter (scilicet quod saluetur iste qui hoc fecit, & damnatur ille qui non fecit) quae bene fiat cum prima, vt de se patet.

12 Ad secundum respondetur, quod voluntas consequens non solum est de executione ordinis pertinentis ad voluntatem antecedentem, sed est de omni eo quod iuste euenit, & istud potest contrariari voluntati antecedenti, quia non solum iuste euenit, quod boni saluentur (quod consonat voluntati antecedenti) sed etiam quod mali damnentur, quod non pertinet ad executionem ordinis spectantis ad voluntatem antecedentem.

13 Ad tertium argumentum respondetur, quod hoc solum probat, quod non est verum vniuersaliter, quod deus possit velle voluntate consequente omne oppositum eius quod vult voluntate antecedente, quia sic sequeretur quod posset velle mala fieri, tamen non probat quod in aliquo casu posset velle voluntate consequente, oppositum eius quod vult voluntate antecedente, & si ex vno concludatur omne, est fallacia consequentis: sequitur enim, istud non potest fieri, ergo non omne, sed non conuerso. Non enim sequitur, non omne potest fieri, ergo non istud.

14 Ista sunt opiniones, quarum secunda videtur magis accedere ad veritatem, licet in aliquo deficiat. Ad quod sciendum, considerandum est quod distinctio voluntatis diuinae per antecedentem & consequentem non est ex parte ipsius voluntatis, sed potius ex parte volitorum. Dicitur enim aliquid vultum voluntate consequente quando est volitum in se, ita quod super illud fertur voluntas diuina, sed dicitur vultum voluntate antecedente, quando non est volitum in se, ita quod super ipsum feratur voluntas, sed super suum antecedens, ad quod natum est consequi, licet non ex necessitate. Sicut quia deus vult simpliciter homini dare talem naturam (scilicet rationalem) ad quam sequuntur vel nata sunt consequi tales operationes, per quas potest acquirere beatitudinem, ideo deus volendo antecedens simpliciter dicitur in ipso antecedente velle cetera quae nata sunt consequi ad illud antecedens secundum conuenientiam, licet non ex necessitate. Similiter cum deus praecipit aliquid vel omnibus generaliter, vel alicui specialiter, vult quidem ipsum praecipitum simpliciter & in se, & in ipso praecipito, quasi in quodam antecedente, vult voluntate antecedente quicquid natum est conuenienter sequi ad praecipitum, licet non semper & ex necessitate sequatur, quia ergo ad praecipitum Dei sequi debet obedientia hominis subditi in executione praecipiti: ideo deus praecipiendo quodcumque & cuicumque vult voluntate antecedente obedientiam & executionem rei quae praecipitur, nisi quod distinguendum est de praecipito, quia aut proponitur vt praecipitum, & sic verum est quod statim dictum est, aut proponitur vt documentum solum, & hoc praecipitur ab eo cui fit praecipitum, & tunc praecipiens non vult aliquo modo rem quae praecipitur, nec in se, nec in suo antecedente, quia non proponitur vt praecipitum, antecedens ad executionem, sed vt documentum ad aliorum instructionem, & tale fuit praecipitum Domini, Mar. 7. qui postquam sanauerat surdum & mutum, praecipit ne cui dicerent, quanto autem magis eis praecipiebat, tanto magis predicabant, nec tamen peccauerunt vt transgressores praecipiti, quia illud proponebatur magis vt documentum, quam vt praecipitum, vt patet ex glossa Aug. per hoc enim instruantur beneficientes vt non querant gloriam mundi, & beneficiati vt non sint ingrati, nec tamen est in tali modo loquendi fictio, quia sic loquendo figurabat Christus in se, & in illis quibus loquebatur, membra ecclesiae, in quibus debet esse fuga propriae gloriae, quantum ad beneficiates, & fuga ingratitude quantum ad beneficiarios, quae duo figurabantur in illo facto, vt dictum est, propter quod verus est sermo figuratiuo modo: puto etiam quod non esset falsitas, nec fictio in praecipitis diuinis per modum praecipiti sumptis, dato quod deus nullo modo veller voluntate consequente illud quod praecipitur, praecipitum enim non est directum & semper signum, quod praecipiens vult rem praecipitum fieri, sed solum quod velit subditum

obligare ad faciendum illud quod praecipitur. Et hoc clarum est in praecipitis diuinis, per quae deus vult simpliciter nos obligare, sed non vult simpliciter rem praecipitum fieri, alioquin semper fieret.

15 Similiter in praecipitis humanis. Praelatus enim religiosus, quando praecipit subdito aliquid graue, volens eum per praecipitum ligare, & tamen nec vult, nec intendit, quod res quam praecipit, fiat. vnde quando subditus parat se ad exequendum praecipitum, praelatus reuocat, ita quod praecipitum est directum signum voluntatis praecipientis, quod velit obligare subditum ad exequendum praecipitum, sed non est directum signum, quod velit rem praecipitum impleri: talia enim praecipita sunt vel ad fundendum experimentum de obedientia subditi, vel ad ostendendum pluribus obedientiam vniuersi, quasi pro exemplo.

16 Ad primum argumentum patet solutio ex eo quod statim dictum est, quod praecipitum non semper indicat voluntatem praecipientis, quia praecipiens vult rem praecipitum fieri, sed illam qua praecipiens vult obligare illum cui praecipit ad faciendum quod praecipitur, & hoc est semper. Vel dicendum ratione materiae, quod deus nihil praecipit quin velit illud fieri (saltem voluntate antecedente.) Ad illud in oppositum per idem, quia immolatio Isaac fuit voluntate antecedente, non consequente.

QUESTIO QVARTA.

Vtrum deus possit praecipere malum fieri.

Thom. nihil.

Quaeritur vtrum deus possit praecipere malum fieri. Et videtur quod sic, quia occisio innocentis est mala, similiter concubitus fornicarius, & spoliare alienum re sua, sed omnia haec inueniuntur praecipita a deo, primum Gen. 22. de occisione Isaac. Secundum Osee. 1. accipe mulierem fornicariam, &c. Tertium Exo. 11. ergo deus potest praecipere mala fieri.

2 CONTRA. nullus obediens diuinis praecipitis male facit, si ergo deus posset praecipere mala fieri, tunc male faciens obediret diuinis praecipitis, & ita non male faceret, quod implicat contradictionem, scilicet quod male faciens non male faciat, quare &c.

3 RESPONSIO. Quaestio ista non intelligitur de malo pena, constat enim quod illud cadit sub praecipito diuino & humano, vt illud Exo. 22. maleficos non patieris viuere humano, vt illud idem secundum leges ciuiles in multis casibus: intelligitur ergo de malo culpae, & de hoc dicendum quod aut queritur de malo culpae coniunctum (hoc est, remanente sub conditione mali) aut diuisum. Si coniunctum dicendum quod non, quia sicut est in naturalibus, sic suo modo est in moralibus, sed in naturalibus, sic est quod bonitas & perfectio rei naturalis consistit, & conferuat in sequendo motum sibi inditum a natura superiori (vt patet in moribus grauium & leuium, & aliarum rerum naturalium) ergo similiter est in moralibus, quod bonitas moralis nostrae voluntatis consistit in sequendo motum sibi inditum a superiore voluntate diuina: hic autem motus est secundum praecipitum naturale nobis diuinitus inditum, vel aliud superadditum, ergo voluntas nostra sequens vel faciens secundum praecipitum diuinum non male facit, non praecipit ergo nec praecipere potest deus mala fieri coniunctum, accipiendo scilicet quod remaneant sub conditione mali.

4 Si vero intelligatur diuisum an deus possit praecipere aliquid non quod fit malum fieri dum praecipitur, sed quod esset malum fieri, nisi a deo praeciperetur. sic quaestio ista est eadem cum illa qua queritur, Vtrum deus possit dispensare in praecipitis Decalogi, quia cum dispensatio faciat de illicito licitum, & quae sunt contra praecipita sunt illicita & mala, si deus potest dispensare in praecipitis, tunc deus potest facere de malis & illicitis bona & licita, & tunc potest ea praecipere, & sic deus posset praecipere mala fieri: non quae tunc essent mala, sed quae essent mala exclusa dispensatione diuina, alias non posset praecipere mala fieri.

5 Circa quaestionem ergo istam tria videbuntur. Primum est quid sit dispensatio. Secundum erit quae praecipita sunt

Tho. 1. 2. q. 110. ar. 3.